

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
29.07.2025 № 133

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Працоўнае навучанне»
для I–IV класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць
адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі,
з беларускай мовай навучання і выхавання

ГЛАВА 1 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Працоўнае навучанне» (далей – вучэбная праграма) прызначана для I–IV класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай мовай навучання і выхавання.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 134 гадзіны (1 гадзіна на тыдзень), з іх 30 гадзін у I класе, 34 гадзіны ў II класе, 35 гадзін у III класе і 35 гадзін у IV класе.

3. Мэта вучэбнага прадмета «Працоўнае навучанне» – фарміраванне асноў тэхналагічнай адукаванасці навучэнцаў, якая ўключае кампаненты:

навучальны – фарміраванне ўяўлення аб тэхналогіі як працэсе; засваенне канструктарска-тэхналагічных ведаў і адпаведных ім практычных уменняў, пашырэнне ўяўленняў аб свеце прафесій;

развіццёвы – развіццё творчых здольнасцей, маніпуляцыйных навыкаў, памяці, уважлівасці;

выхаваўчы – выхаванне працавітасці, павагі да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці; беражлівых адносін да прыроды, адказнасці і добрасумленнасці; акуратнасці і беражлівасці, дысцыплінаванасці і стараннасці, цягнення і настойлівасці ў дасягненні запланаванага выніку; сама- і ўзаемаацэнкі; самастойнасці і ўзаемадапамогі.

4. Задачы:

фарміраванне агульнага ўяўлення аб культуры працы, арганізацыі працоўнай дзейнасці і тэхналагічнага працэсу;

азнаямленне з рознымі відамі канструктарскай дакументацыі: схема, эскіз, чарцёж;

набыццё досведу чытання і распрацоўкі найпрасцейшай канструктарскай дакументацыі;

азнаямленне з тэхналагічнымі і інструкцыйнымі картамі на выраб, у якіх адлюстраваны паслядоўнасць пераўтварэння прадмета працы і выкарыстаныя інструменты (тэхналагічная карта), з дадаваннем тлумачэнняў або інструкцый па выкананні (інструкцыйная карта);

набыццё досведу чытання тэхналагічнай дакументацыі;

засваенне спосабаў і прыёмаў выканання тэхналагічных аперацый апрацоўкі паперы, кардону, тэкстыльных, прыродных, падручных матэрыялаў;

набыццё досведу індывідуальнай і калектыўнай працоўнай дзейнасці па выкананні простых вырабаў з розных матэрыялаў;

азнаямленне са зместам працы работнікаў розных прафесій (прадмет працы, сродкі працы, прадукт (вынік) працы, асноўныя віды работ) і прафесійна важнымі якасцямі, неабходнымі для паспяховай работы.

5. Рэкамендаваныя формы і метады навучання і выхавання. Асноўнай формай арганізацыі адукацыйнага працэсу з'яўляюцца вучэбныя заняткі. Асноўным метадам працоўнага навучання з'яўляецца метады праектаў. Навучанне ажыццяўляецца з дапамогай выканання праектаў, якія пастаянна ўскладняюцца: ад рэпрадуктыўных, з элементамі творчасці да творчых; ад індыўідуальных да калектыўных.

Дадзенай вучэбнай праграмай прадугледжана выкарыстанне гутарак, экскурсій, дэманстрацый, практыкаванняў, доследаў і назіранняў, практычных работ, якія рэалізуюцца ў працэсе выканання навучэнцамі канкрэтных вырабаў, адпаведных патрабаванням функцыянальнасці і эстэтычнай выразнасці. Большая частка вучэбнага часу (не менш за 80 %) адводзіцца практычнай дзейнасці навучэнцаў. На выкананне вырабу адводзіцца адно ці два вучэбныя заняткі ў залежнасці ад складанасці канструкцыі і аб'ёму выкананай работы. Педагагічнаму работніку даецца магчымасць выбраць любыя з вырабаў, прапанаваных у рубрыцы «Прыкладныя аб'екты працы», або падабраць іншыя, канструкцыя і тэхналогія выканання якіх адпавядаюць зместу раздзелу, які вывучаецца. Педагагічнаму работніку даецца магчымасць выкарыстаць каля 15 % вучэбнага часу па сваім меркаванні пры ўмове выканання патрабаванняў да вынікаў дзейнасці навучэнцаў, указаных у адукацыйным стандарце па працоўным навучанні і ў дадзенай вучэбнай праграме.

6. Засваенне зместу вучэбнага прадмета «Працоўнае навучанне» на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі накіравана на дасягненне навучэнцамі асобасных, метапрадметных і прадметных вынікаў:

6.1. асобасныя вынікі ўключаюць: каштоўнасныя адносіны да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці; разуменне прычын поспеху ў вучэбнай і працоўнай дзейнасці, самааналіз, самаацэнку працэсу і выніку працоўнай дзейнасці; усведамленне сваёй адказнасці за агульную справу; фарміраванне культуры працы, цікавасці да творчай, даследчай дзейнасці і спосабаў вырашэння новых задач; фарміраванне беражлівых адносін да матэрыялаў і інструментаў, навыкаў эканомнага расходавання матэрыялаў;

6.2. метапрадметныя вынікі ўключаюць наступныя складнікі: уменні аналізаваць аб'екты і з'явы, вылучаючы істотныя і неістотныя прыметы, устанаўліваючы прычынна-выніковыя сувязі; чытаць, разумець і выкарыстоўваць інфармацыю, прадстаўленую ў розных формах і іх спалучэннях (тэкст, рысунак, чарцёж, схема, рэальны аб'ект); планаваць сваю дзейнасць і кантраляваць яе ход, уносіць неабходныя карэкціроўкі на

аснове ацэнкі працэсу і выніку дзейнасці; выкарыстоўваць набытыя навыкі ў вучэбнай, творчай дзейнасці і паўсядзённым жыцці; усведамленне асаблівасцей калектыўнай і індывідуальнай працы; здольнасць арганізоўваць эфектыўнае ўзаемадзеянне, накіраванае на дасягненне лепшага выніку; уменне праяўляць самастойнасць і ўзаемадапамогу пры выкананні калектыўнай работы, абмяркоўваць яе вынікі з улікам існавання розных пунктаў гледжання;

6.3. прадметныя вынікі прадугледжваюць сфарміраванасць наступных уменняў:

распазнаваць (вызначаць) асноўныя віды і ўласцівасці паперы, кардону, тэкстыльных, прыродных, падручных матэрыялаў;

характарызаваць (апісваць) віды злучэнняў, спосабы разметкі паперы і тканіны; асноўныя інструменты і прыстасаванні для работы з паперай, кардонам, дротам, тэкстыльнымі, прыроднымі матэрыяламі (прызначэнне і правілы выкарыстання);

чытаць і разумець простыя графічныя выявы (эскізы, схемы, чарцяжы), інструкцыйныя і тэхналагічныя карты, матывы і схемы ўзораў;

распрацоўваць у агульным выглядзе паслядоўнасць выканання вырабаў; эскізы вырабаў, якія выконваюцца;

ажыццяўляць (выконваць) планаванне работы і арганізацыю свайго рабочага месца, выбар інструментаў і прыстасаванняў; тэхналагічныя аперацыі па разметцы, апрацоўцы дэталяў з паперы, тэкстыльных, падручных і прыродных матэрыялаў; зборку дэталяў у гатовы выраб, яго аздабленне і ўпрыгожванне; выкананне вырабаў па ўзоры, эскізе, рысунку, схеме, тэхналагічнай карце, уласнай задуме; мадэліраванне і канструяванне з гатовых форм прыродных і падручных матэрыялаў; догляд за адзеннем і абуткам, пакаёвымі і дэкаратыўнымі раслінамі.

7. Змест вучэбнага прадмета «Працоўнае навучанне» прадугледжвае вывучэнне наступных раздзелаў:

«Тэхналогія і грамадства»;

«Тэхналогія апрацоўкі матэрыялаў»;

«Тэхналогія народных рамёстваў»;

«Тэхналогія гаспадарання»;

«Тэхналогія раслінаводства»;

«Я і свет тэхналогій».

Раздзел «Тэхналогія і грамадства» дазваляе навучэнцам усвядоміць узаемаўплыў тэхналогіі і грамадства (вытворчасці); актуалізаваць вопыт, набыты ва ўстановах дашкольнай адукацыі, стварыць арыенціровачную аснову для паспяховага навучання, пазнаёміцца з правіламі арганізацыі працоўнай дзейнасці і правіламі бяспечнай работы; аналізаваць стадыі (ідэя – вобраз – канструкцыя – паслядоўнасць выканання – выраб –

ацэнка – новая ідэя) і этапы тэхналогіі (падрыхтоўчы, асноўны і заключны). Акцэнтуюцца ўвага на разнастайнасці матэрыялаў: канструкцыйныя (асноўныя матэрыялы вырабаў (канструкцый)), прыродныя і падручныя матэрыялы, якія выкарыстоўваюцца не па прамым прызначэнні.

У межах раздзела «Тэхналогія апрацоўкі матэрыялаў» прадугледжана паслядоўнае азнаямленне з рознымі матэрыяламі. У кожным наступным класе прадугледжана выкарыстанне ў практычнай дзейнасці ўсіх вивучаных раней матэрыялаў.

У практычнай дзейнасці пераважае выкананне вырабаў па ўзоры (I клас), тэхнічным рысунку (II клас), эскізе і схеме (III клас), уласнай задуме (IV клас). Адначасова прадугледжана ўскладненне вырабаў: ад аднадэталёвых да шматдэталёвых, ад плоскасных да аб'ёмных, ад нераздымных да раздымных; ад статычных да дынамічных.

Раздзел «Тэхналогія народных рамёстваў» знаёміць навучэнцаў з найбольш даступнымі для навучэнцаў кожнага класа рамёствамі: выцінанка, фларыстыка, вышыўка «крыжам».

Раздзел «Тэхналогія гаспадарання» садзейнічае фарміраванню досведу па самаабслугоўванні, арганізацыі побыту, культуры паводзін у побыце, выхаванню самастойнасці.

Раздзел «Тэхналогія раслінаводства» пазнаёміць навучэнцаў з прыёмамі і правіламі догляду за пакаёвымі і кветкава-дэкаратыўнымі раслінамі.

Раздзел «Я і свет тэхналогій» прызначаны для падвядзення вынікаў навучання за год, аналізу вучэбна-працоўных дасягненняў кожнага навучэнца, вызначэння ўзроўню засваення вивучаных тэхналогій. У дадзеным раздзеле прадугледжана выкананне калектыўных выніковых заданняў. Матэрыялы і тэхналогію выканання навучэнцы выбіраюць па ўласным жаданні.

8. Інтэграваны характар вучэбнага прадмета «Працоўнае навучанне» прадугледжвае рэалізацыю міжпрадметных сувязей з іншымі вучэбнымі прадметамі I ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

«Матэматыка»: работа з геаметрычнымі фігурамі, цэламі і іх разгорткамі, вымярэнне габарытных памераў прадмета, даўжыні адрэзка, выкарыстанне розных адзінак вымярэння, выкананне разлікаў і вылічэнняў, пабудова графічных выяў з дапамогай чарцёжных інструментаў з апорай на асновы геаметрыі.

«Выяўленчае мастацтва»: выкарыстанне законаў і правіл кампазіцыі пры стварэнні плоскасных і аб'ёмных вырабаў, падбор колеру вырабу ў адпаведнасці з эмацыянальным зместам вобраза, суаднясенне формы з упрыгожваннем і прызначэннем вырабу.

«Чалавек і свет»: усведамленне значэння расліннага свету ў жыцці і дзейнасці чалавека, неабходнасці аховы раслін, нарыхтоўка раслін з выкананнем правіл прыродаахоўных паводзін, выкарыстанне разнастайных раслін у якасці прадметаў працы; выкананне правіл асабістай гігіены, падтрыманне сямейных традыцый і звычаяў.

«Беларуская мова»: узбагачэнне слоўнікавага запасу, развіццё камунікатыўна-маўленчых уменняў у працэсе вырашэння вучэбных сітуацый, пастаноўкі мэт, абмеркавання паслядоўнасці дзеянняў, аналізу працэсу і выніку практычнай дзейнасці.

«Беларуская літаратура (літаратурнае чытанне)»: раскрыццё сэнсу прыказак і прымавак пры фарміраванні каштоўнасных адносін да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці, выкарыстанне тэкстаў (загадак, вершаў, апавяданняў) для стварэння вобраза, які рэалізуецца ў вырабе.

ГЛАВА 2 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў І КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Страціла сілу з 01.09.2026 года.

ГЛАВА 3 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІІ КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

(1 гадзіна на тыдзень, усяго 34 гадзіны)

ТЭХНАЛОГІЯ І ГРАМАДСТВА (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб асноўных этапах тэхналогіі: падрыхтоўчы, асноўны, заключны. Азнямленне са зместам навучання ў бягучым годзе.

Знешні выгляд навучэнца. Арганізацыя рабочага месца. Правілы бяспечнай работы. Прадметы (матэрыялы) і сродкі (інструменты і прыстасаванні) працы, якія будуць выкарыстоўвацца ў ІІ класе. Прадукты (вынікі) працы. Засвоеныя ў І класе прыёмы і правілы работы з матэрыяламі. Культура працы.

Прафесійная арыентацыя. Патрабаванні, якія прад'яўляе прафесія да чалавека (на прыкладзе прафесій законных прадстаўнікоў непаўналетніх навучэнцаў). Асобасныя якасці спецыяліста, якія неабходны для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Распазнаванне матэрыялаў, інструментаў і прыстасаванняў, якія выкарыстоўваюцца ў II класе. Арганізацыя рабочага месца. Выкананне простага вырабу з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, вывучаных у I класе.

Прыкладныя аб'екты працы: папяровая шклянечка, фігуркі арыгамі.

ТЭХНАЛОГІЯ АПРАЦОЎКІ МАТЭРЫЯЛАЎ (22 гадзіны)

Выкананне вырабаў з паперы і кардону (10 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб тонкім аднаслойным кардоне, яго ўласцівасцях (трываласць, таўшчыня) і прымяненне. Віды аплікацыі: плоскасная і аб'ёмная аплікацыя. Спосабы фарміравання дэталей у аб'ёмнай аплікацыі.

Элементы графічнай граматы: пабудова прамой лініі, прамога вугла. Лініі чарцяжа: лінія разрэзу (суцэльная тоўстая асноўная лінія), лінія згібу (штрихпункцірная лінія з дзвюма кропкамі). Схемы складвання арыгамі.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка з дапамогай шаблона, трафарэта (выконваецца па меркаванні педагагічнага работніка), лінейкі, вугольніка, згінанне, рэзанне, скручванне, склейванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: розныя віды паперы, тонкі аднаслойны кардон. Дапаможны матэрыял: клей.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, аловак, лінейка, вугольнік, памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Прафесіі работнікаў, якія ўдзельнічаюць у падрыхтоўцы і выданні кнігі (падручніка): рэдактар, вярстальшчык, карэктар, дызайнер, паліграфіст. Змест прафесійнай дзейнасці, прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста, неабходныя для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Параўнанне ўласцівасцей тонкага кардону і паперы. Аналіз канструкцыі вырабаў. Выкананне вырабаў па ўзоры, графічнай выяве, уласнай задуме (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: «Космас», «Пацешны кот» – канструяванне з палосак паперы; «Марскія глыбіні», «У лесе», «На возеры», «Летнія матывы» – аплікацыя, мазаіка; ёлачныя ўпрыгожванні – плоскія фігуркі з кардону, канструяванне з палосак паперы; вазачка – модульнае арыгамі;

цацкі: фігуркі жывёл; домік – аб'ёмнае канструяванне;

дыдактычны матэрыял: настольны тэатр, канструктар «Чароўныя палоскі»;

прыстасаванні для работы: скрыначкі-арыгамі;

запрашэнні і віншавальныя паштоўкі: «З Днём настаўніка», «З Днём маці» (аплікацыя).

Выкананне вырабаў з тэкстыльных матэрыялаў (6 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб баваўняных і льняных тканінах, іх уласцівасцях (таўшчыня, трываласць, фактура). Лён і бавоўна – сыравіна для вытворчасці тканін. Ніткі для шыцця, вышывання, пляцення. Каляровыя спалучэнні тканіны і нітак, нітак паміж сабой. Дэкаратыўнае афармленне вырабаў. Размяшчэнне ўзору па ўсёй паверхні, па перыметры, уздоўж аднаго, двух бакоў, у кутку.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка па лякале, раскрой, вышыўка швамі «ўперад іголку», «ўперад іголку з перавівам», пляценне ў тры пасмы, завязванне вузлоў. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: аднатонная баваўняная і (або) льняная тканіна, ніткі для шыцця, вышывання, пляцення.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, іголка, ніткаўцягвальнік, напарстак, кравецкая крэйда, аловак, лякалы, лінейка. Правілы бяспечнай работы інструментамі.

Прафесійная арыентацыя. Агульнае ўяўленне аб змесце прафесійнай дзейнасці швачкі. Прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста, неабходныя для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Параўнанне ўласцівасцей паперы і тканіны. Аналіз формы і канструкцыі вырабу. Выкананне вырабаў па ўзоры, графічнай выяве, уласнай задуме (арганізуецца па меркаванні педагогічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: закладкі, петлі і рамкі для афармлення гатовага вырабу;

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: сурвэтка для сняданку;

дэкаратыўныя элементы адзення: насовачка, шнуры, падвескі, раменьчык, фенечкі;

цацкі: вырабы, лялечныя прыналежнасці, упрыгожаныя вывучанымі швамі, ніточная лялька.

Выкананне вырабаў з прыродных матэрыялаў (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Пашырэнне ўяўленняў аб прыродных матэрыялах. Узаемасувязь, прапарцыянальнасць фігур у кампазіцыі. Стылізацыя (вывучаецца па меркаванні педагагічнага работніка).

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: злучэнне дэталей з дапамогай пластыліну, клею. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: шышкі, жалуды, каштаны, галінкі, шкарлупкі арэхаў, насенне раслін, карані дрэў, пер'е і іншыя прыродныя матэрыялы. Дапаможныя матэрыялы: пластылін, клей, папера.

Інструменты і прыстасаванні: стэкі, нажніцы, памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Агульнае ўяўленне аб прафесійнай дзейнасці лесніка, егера. Беражлівыя адносіны да прыроды. Прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста, неабходныя для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па рысунку, уяўленні, уласнай задуме (вывучаецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: кампазіцыі на тэмы казак «Ліса і дзяцел», «Трое парасят», «Калабок»;

цацкі: караблікі, фігуркі жывёл, птушак, людзей.

Выкананне вырабаў з падручных матэрыялаў (4 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Карданажныя і пластмасавыя вырабы. Варыянты іх другаснага выкарыстання. Спосабы злучэння дэталей.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: наклеіванне, абклеіванне, разразанне, нанізванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: кардонныя каробкі, кардонныя шклянчкі, кардонныя вырабы цыліндрычнай формы; пластмасавыя шклянчкі, слоічкі, саломінкі для кактэйлю. Дапаможныя матэрыялы: папера, ніткі, папяровы шпагат, шнур, клей, лейкапластыр, двухбаковы скотч.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, памазок для клею, тоўстая іголка, лінейка, аловак.

Практычная дзейнасць. Аналіз канструкцыі ўзораў вырабаў. Вырабы па ўзоры, рысунку, уласнай задуме (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: падстаўка для алоўкаў, канцылярскіх прылад;

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: вазачкі, шкатулкі, рамкі для пано і фатаграфій, «павук» (калектыўная работа);

цацкі: домікі, казачныя персанажы, стылізаваныя фігуркі жывёл, ёлачныя ўпрыгожанні.

ТЭХНАЛОГІЯ НАРОДНЫХ РАМЁСТВАЎ (6 гадзін)

Выцінанка (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Гістарычныя звесткі аб выцінанцы. Спосабы атрымання ўзору. Віды выцінанак: разеткавая (васьміпромная), сіметрычная, рапортная. Пашырэнне ўяўленняў аб форме, узоры, арнаменце. Паслядоўнасць аналізу: знешняя форма, элементы арнаменту (геаметрычныя фігуры), кампазіцыя (сіметрыя, рытм). Патрабаванні да ўзораў для выцінанкі.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: складванне, выразанне, наклеіванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: белая і каляровая папера. Дапаможныя матэрыялы: клей-аловак.

Інструменты: аловак, нажніцы.

Прафесійная арыентацыя. Творчасць беларускіх народных майстроў.

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па гатовай разметцы, уяўленні (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: закладка для кнігі;

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: «Цудоўныя сняжынкi», пано, сурвэтка, гірлянда;

дэкаратыўныя элементы для афармлення вырабаў з паперы, кардону, падручных матэрыялаў;

запрашэнні, віншавальныя паштоўкі: «З Новым годам», «Запрашаем у госці».

Фларыстыка: аплікацыя з засушаных раслін (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Стылізаванае выява жывёл, насякомых, птушак, рыб, пейзажу з матэрыялаў флоры.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка, разразанне, наклеіванне, сушка гатовага вырабу. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: расліны, засушаныя ў плоскасці. Дапаможныя матэрыялы: папера, клей.

Інструменты і прыстасаванні: аловак, нажніцы, памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Змест прафесійнай дзейнасці фларыста. Прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста, неабходныя для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па уяўленні з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і працэсу выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: тэматычныя кампазіцыі «Матылёк-прыгажун», «Страказа», «Жар-птушка», «Залатая рыбка», «Восеньскі пейзаж», «Цудоўная кветка»;

запрашэнні, паштоўкі: «Любімай матулі», «Да пабачэння, восень».

ТЭХНАЛОГІЯ ГАСПАДАРАННЯ (3 гадзіны)

Забеспячэнне побыту сям'і (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Патрабаванні да знешняга выгляду. Правілы асабістай гігіены. Догляд адзення, абутку. Беражлівыя адносіны да адзення і абутку.

Дэкаратыўныя элементы інтэр'ера. Афармленне інтэр'ера да свята.

Правілы этыкету. Выбар і ўпакоўка падарункаў. Уручэнне кветак і падарункаў. Як прымаць падарункі.

Прафесійная арыентацыя. Змест прафесійнай дзейнасці работнікаў сферы абслугоўвання, якія ажыццяўляюць пранне, хімічную чыстку адзення.

Практычная дзейнасць. Самааналіз знешняга выгляду, адзення, абутку. Найпрасцейшы догляд за адзеннем, абуткам. Складванне адзення. Упакоўка складзенага адзення ў мяшок. Выраб упрыгожанняў для навагодняй ёлкі. Афармленне класнага кабінета да свята. Упакоўка падарункаў. Ролевая гульня «Ідзем у госці».

ТЭХНАЛОГІЯ РАСЛІНОВОДСТВА (1 гадзіна)

Догляд за пакаёвымі раслінамі (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Уяўленне аб размяшчэнні раслін у інтэр'еры. Асноўныя патрабаванні да догляду за рознымі відамі раслін.

Прафесійная арыентацыя. Змест прафесійнай дзейнасці кветкавода. Прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста, неабходныя для дасягнення поспеху ў прафесіі.

Практычная дзейнасць. Паліў і апырскванне раслін, рыхленне глебы, выдаленне пылу з лісця, мыццё паддонаў (праводзіцца па меркаванні

педагогічнага работніка пры наяўнасці неабходных санітарна-бытавых умоў).

Я І СВЕТ ТЭХНАЛОГІЙ (1 гадзіна)

Падвядзенне вынікаў года. Прэзентацыя вырабаў, выкананых у бягучым годзе. Гульня «Майстэрня падарункаў». Рэкамендацыі па нарыхтоўцы ўлетку прыродных матэрыялаў, неабходных для работы ў ІІІ класе: каменьчыкі, ракавінкі, яечныя шалупайкі; расліны, засушаныя з захаваннем аб'ёмнай формы.

Практычная дзейнасць. Выкананне калектыўнай работы з выкарыстаннем вивучаных матэрыялаў і засвоеных тэхналагічных аперацый.

Прыкладны аб'ект працы: дэкаратыўная кампазіцыя (пано) «Квітнеючы луг».

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Мець уяўленне:

аб асноўных этапах тэхналогіі: падрыхтоўчы, асноўны, заключны;

асноўных патрабаваннях да якасці вырабаў;

асноўных уласцівасцях вивучаных матэрыялаў;

відах выцінанкі, фларыстыкі;

патрабаваннях да знешняга выгляду, правілах догляду за сабой, адзеннем, абуткам, аб правілах этыкету;

асноўных патрабаваннях да догляду за рознымі відамі пакаёвых раслін;

прафесіях, з якімі пазнаёміліся.

Прытрымлівацца правіл:

бяспечнай работы;

арганізацыі рабочага месца;

беражлівых адносін да інструментаў, эканомнага расходавання матэрыялаў;

працоўнай дысцыпліны.

Распазнаваць:

вивучаныя матэрыялы, інструменты і прыстасаванні.

Характарызаваць:

вывучаныя спосабы злучэння дэталей.

Чытаць і разумець:

графічныя выявы паслядоўнасці выканання вырабаў (тэхнічныя рысункі), схемы складвання арыгамі.

Ажыццяўляць (выконваць):

арганізацыю рабочага месца;

вывучаныя тэхналагічныя аперацыі выканання вырабаў (пад кіраўніцтвам педагагічнага работніка па тэхнічным рысунку);

ацэнку якасці гатовага вырабу і працэсу яго выканання;

элементарны догляд адзення і абутку;

догляд за пакаёвымі раслінамі.

Выкарыстоўваць набытыя навыкі ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці:

планаваць сваю дзейнасць і кантраляваць яе ход;

ажыццяўляць арганізацыю свайго рабочага месца;

ажыццяўляць тэхналагічны працэс выканання вырабаў самастойна або пад кіраўніцтвам педагагічнага работніка ці дарослага па тэхнічным рысунку;

ажыццяўляць аздабленне і ўпрыгожванне гатовых вырабаў;

ажыццяўляць найпрасцейшыя работы па доглядзе за дэкаратыўнымі раслінамі;

выконваць правілы асабістай гігіены і бяспечнай работы з матэрыяламі, інструментамі;

праяўляць зацікаўленасць у выніках працы, павагу да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці; беражлівыя адносіны да прыроды; акуратнасць і беражлівасць; адказнасць і добрасумленнасць, уважлівасць, назіральнасць; дакладнасць, дысцыплінаванасць і стараннасць.

ГЛАВА 4

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІІІ КЛАСЕ. АСНОўНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

(1 гадзіна на тыдзень, усяго 35 гадзін)

ТЭХНАЛОГІЯ І ГРАМАДСТВА (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб стадыях тэхналогіі (ідэя, вобраз, план, выкананне, ацэнка). Азнямленне са зместам навучання ў бягучым годзе.

Арганізацыя рабочага месца. Правілы бяспечнай работы. Прадметы, сродкі, прадукты працы ў III класе. Культура працы.

Прафесійная арыентацыя. Аналіз прафесійнай дзейнасці: прадметы, сродкі, прадукты працы (на аснове вядомых прафесій).

Практычная дзейнасць. Арганізацыя рабочага месца. Выкананне простага вырабу. Распазнаванне стадый тэхналогіі пры выбары і выкананні паштоўкі.

Прыкладныя аб'екты працы: віншавальная паштоўка, міні-пано.

ТЭХНАЛОГІЯ АПРАЦОЎКІ МАТЭРЫЯЛАЎ (23 гадзіны)

Выкананне вырабаў з паперы і кардону (11 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Пашырэнне ўяўленняў аб відах і ўласцівасцях паперы (калька, капіравальная, гафрыраваная папера) і кардону (паліграфічны, упаковачны).

Агульнае ўяўленне аб раздымных (шчыліннае або з дапамогай надрэзаў) і нераздымных (клеявое, пляценнем, металічнымі скобамі) злучэннях дэталей у вырабе.

Асновы графічнай граматы: лінія нябачнага контуру (штрыхавая лінія), размерныя лініі (суцэльная тонкая лінія, размерная лінія). Графічныя выявы (эскіз, чарцёж). Схемы складвання арыгамі.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка чарцёжнымі інструментамі, з дапамогай капіравальнай паперы, выразанне па знешніх і ўнутраных контурах, згінанне, злучэнне дэталей рознымі спосабамі. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: розныя віды паперы, паліграфічны і ўпаковачны (гафрыраваны) кардон. Дапаможныя матэрыялы: клей, скотч.

Інструменты, прыстасаванні: нажніцы, аловак, лінейка, вугольнік, скабасшывальнік (стэплер), дзіркакол (выкарыстоўваецца пры выкананні вырабаў па меркаванні педагагічнага работніка), памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Прафесіі работнікаў паліграфічнай прамысловасці (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Параўнанне ўласцівасцей паліграфічнага і ўпаковачнага кардону. Вывучэнне ўласцівасцей калькі і капіравальнай паперы. Аналіз формы і спосабаў злучэння дэталей у вырабе. Падрыхтоўка ўпаковачнага (гафрыраванага) кардону да работы.

Выкананне вырабаў па тэхнічным рысунку, эскізе, схеме з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: закладка для кнігі;

дэкаратыўныя элементы інтэр'еру: рамкі для фатаграфій, шары (арыгамі), сувенірныя кошыкі, пано «Святочныя зоркі», «Залатая рыбка», «Замак Снежнай каралевы»; «Кошык з кветкамі», «Сланечнікі», «Галінка бэзу» – аплікацыя; падстаўкі пад кружку з гафрыраванага кардона; падвесная кампазіцыя «Рознакаляровая стайка»;

цацкі: фігуркі жывёл, ёлачныя ўпрыгожанні.

Выкананне вырабаў з тэкстыльных матэрыялаў (6 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб шарсцяных і шаўковых тканінах. Шэрсць і шоўк – сыравіна для вытворчасці шарсцяных і шаўковых тканін. Разнастайнасць тканін па малюнку (аднаго колеру, у гарошак, палоску, з кветачкамі і іншымі малюнкамі). Добры і вываратны бок тканіны. Варыятыўнасць выкарыстання нітак. Пампоны. Выяўленчая нітка.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка, раскрой па прамалінейных і крывалінейных контурах, злучэнне дэталяў сцябліністым швом, швом «назад іголку» (выкарыстоўваецца для злучэння дэталяў вырабу па меркаванні педагагічнага работніка), аздабленне сцябліністым і тамбурным швамі, швом «пятля ўпрыкрэп» (выкарыстоўваецца для аздаблення вырабаў па меркаванні педагагічнага работніка), абвіванне кольцаў, сцягванне нітак, разразанне нітак, надразанне асновы для выяўленчых нітак, перапляценне асновы ніткамі. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: баваўняныя тканіны (аднатонныя і з друкаваным малюнкам), ільняныя і шарсцяныя тканіны (выкарыстоўваюцца для выканання вырабаў па меркаванні педагагічнага работніка), ніткі для шыцця, вышывання, пляцення. Дапаможныя матэрыялы: папера, кардон, клей, пацеркі.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, іголка, ніткаўцягвальнік, кравецкія шпількі, напарстак, кравецкая крэйда, аловак, лякалы, лінейка, вугольнік, памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Мастак-мадэльер (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Параўнанне ўласцівасцей шаўковых і шарсцяных тканін: таўшчыня, трываласць, гладкасць. Выкананне вырабаў па ўзоры, схеме, графічнай выяве, па ўласнай задуме (арганізуецца па

меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: мяшочак для рукадзелля;

дэкаратыўныя элементы касцюма: нашыўка для адзення з манаграмай, насавачка з манаграмай;

дэкаратыўныя элементы: мяшочак падарункавы, афармленне вокладкі кнігі, альбома, рамка для віншавання, для гатовых работ – выяўленчая нітка;

запрашэнні, віншавальныя паштоўкі: «Загадкавыя ўзоры» – выяўленчая нітка;

цацкі: пальчыкавая лялька для хатняга тэатра, плоскія мяккія цацкі, цацкі з пампонаў (пчолка, кацяня, зайчаныя, парася, птушачка).

Выкананне вырабаў з прыродных матэрыялаў (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Пашырэнне ўяўленняў аб прыродных матэрыялах, іх уласцівасцях (форма, колер, памеры). Варыятыўнасць выкарыстання.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: злучэнне дэталей з дапамогай пластыліну, клею. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: ракавінкі, каменьчыкі, яечныя шалупайкі. Дапаможныя матэрыялы: папера, пластылін, клей.

Інструменты і прыстасаванні: стэкі, аловак, нажніцы, памазок для клею.

Прафесійная арыентацыя. Скульптар (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Аналіз формы і канструкцыі вырабаў, тэхналогіі выканання. Выкананне вырабаў па ўяўленні, па ўласнай задуме з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: міні-скульптуры «Сябры», «Паўлін», «Лебедзі», «Царэўна-жабка», «Казачны домік», «Залатая рыбка», «Шчаня»; пано з яечных шалупак;

цацкі: «Сувенірная крама».

Выкананне вырабаў з падручных матэрыялаў (4 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб пластмасах і іх уласцівасцях (лёгкасць, гнуткасць, трываласць, колер, святлопранікальнасць). Прымяненне пластмас. Агульнае ўяўленне аб

драўніне і яе ўласцівасцях (трываласць, колер, тэкстура, вільгацеўстойлівасць). Прымяненне драўніны. Варыятыўнасць выкарыстання падручных матэрыялаў.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка, разразанне (ажыццяўляецца па меркаванні педагагічнага работніка), наклеіванне, склейванне, злучэнне сшываннем (ажыццяўляецца па меркаванні педагагічнага работніка), афарбоўка (ажыццяўляецца па меркаванні педагагічнага работніка). Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: розныя пластыкавыя флаконы, крышкі ад пластыкавых бутэлек, драўляныя вырабы (палачкі для марожанага, прышчэпкі, дэталі драўлянага канструктара і іншыя драўляныя вырабы). Дапаможныя матэрыялы: папера, тканіна, ніткі, прыродныя матэрыялы, аднабаковы і двухбаковы скотч, пластылін, клей, акварэльныя або акрылавыя фарбы (выкарыстоўваюцца для афарбоўкі дэталеў з драўніны па меркаванні педагагічнага работніка).

Інструменты: нажніцы, памазок для клею, пэндзлік для малявання, аловак, лінейка, тоўстая іголка (выкарыстоўваецца для сшывання дэталеў з поліэтылену па меркаванні педагагічнага работніка), скобасшывальнік (стэплер). Правілы бяспечнай работы інструментамі.

Прафесійная арыентацыя. Сталяр (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Аналіз формы і канструкцыі вырабаў. Вырабы па ўзоры, рысунку, уласнай задуме (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: скрыначка для дробязей, ваза для кветак, упрыгожванні для стала, сурвэтніца, аловачніца, пано «Кветкавая паляна»;

цацкі: фігуркі казачных персанажаў, мадэлі транспартных сродкаў.

ТЭХНАЛОГІЯ НАРОДНЫХ РАМЁСТВАЎ (6 гадзін)

Выцінанка (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Узоры для выцінанкі: геаметрычныя, раслінныя, зааморфныя. Асноўныя правілы складвання ўзору. Шасціпромная разеткавая выцінанка.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: складванне, выразанне, наклеіванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: белая і каляровая папера. Дапаможны матэрыял: клей-аловак.

Інструменты: нажніцы, аловак.

Прафесійная арыентацыя. Творчасць беларускіх народных майстроў. Прафесійна важныя якасці майстра.

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па ўзоры, па ўласнай задуме (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка) з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: пано «Узоры прыроды», праект ажурнай агароджы варот, балконаў ці ліштвы, барджюра; навагоднія ўпрыгожанні;

запрашэнні, віншавальныя паштоўкі: «Са святам вясны», «Запрашаю ў госці».

Фларыстыка (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Расліны для стварэння аб'ёмных кампазіцый. Правілы збору і засушвання раслін. Правілы аранжыроўкі раслін: прапорцыі, сіметрыя, асіметрыя, ураўнаважанасць (вывучаецца па меркаванні педагагічнага работніка).

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: наклеіванне, абразанне, звязванне пучкоў, размяшчэнне на аснове і замацаванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: расліны, засушаныя з захаваннем аб'ёмнай формы. Дапаможныя матэрыялы: кардон, пластылін, ніткі.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, аснова для замацавання раслін (грыб губа, каробкі, пластыкавыя ўпакоўкі).

Прафесійная арыентацыя. Дызайнер-фларыст (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Выраб вырабаў па ўзоры, уяўленні (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка), рысунку з выкарыстаннем тэхналагічных аперацый, якія вывучаюцца. Ацэнка гатовага вырабу і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: восеньскі букет, насценныя ўпрыгожанні, пано «Фларыстычны калаж».

ТЭХНАЛОГІЯ ГАСПАДАРАННЯ (3 гадзіны)

Забеспячэнне побыту сям'і (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Догляд за адзеннем. Дробны рамонт адзення. Карнавальны касцюм і маска.

Прафесійная арыентацыя. Майстар па рамонце адзення, абутку (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Прышыванне гузікаў з дзвюма адтулінамі, чатырма адтулінамі. Прышыванне пацерак для ўпрыгожвання касцюма. Выраб карнавальных масак.

ТЭХНАЛОГІЯ РАСЛІНАВОДСТВА (1 гадзіна)

Догляд за кветкава-дэкаратыўнымі раслінамі (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Пашырэнне ўяўленняў аб кветкава-дэкаратыўных раслінах (настурка, наготкі, касмея і іншыя аднагадовыя дэкаратыўныя расліны). Агульнае ўяўленне аб падрыхтоўцы насення аднагадовых раслін да сеяння. Догляд за раслінамі.

Прафесійная арыентацыя. Садавод (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Падрыхтоўка глебы. Сеянне насення. Догляд пасеваў (арганізуюцца па меркаванні педагагічнага работніка). Назіранне за ростам раслін (арганізуецца па меркаванні педагагічнага работніка).

Я І СВЕТ ТЭХНАЛОГІЙ (1 гадзіна)

Падвядзенне вынікаў года. Аналіз найлепшых вырабаў. Гульня «Загадка Самаробкіна».

Рэкамендацыі па нарыхтоўцы ўлетку прыроднага матэрыялу, неабходнага для работы ў IV класе (жалуды, каштаны, шышкі, галінкі дрэў і іншыя матэрыялы, расліны, засушаныя з захаваннем аб'ёмнай формы).

Практычная дзейнасць. Выкананне калектыўнай работы з выкарыстаннем вывучаных матэрыялаў і засвоеных тэхналагічных аперацый.

Прыкладны аб'ект працы: дэкаратыўная кампазіцыя (пано) «Падводнае царства».

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Мець уяўленне:

аб асноўных стадыях тэхналогіі (ідэя, вобраз, план, выкананне, ацэнка);

асноўных патрабаваннях да якасці вырабу;

асноўных уласцівасцях вывучаных матэрыялаў;

аднагадовых кветкавых раслінах;

прафесіях, з якімі пазнаёміліся.

Прытрымлівацца правіл:

Бяспечнай работы, арганізацыі рабочага месца;

беражлівых адносін да інструментаў, эканомнага расходавання матэрыялаў;

працоўнай дысцыпліны.

Распознаваць:

вывучаныя матэрыялы, інструменты і прыстасаванні.

Характарызаваць:

вывучаныя спосабы злучэння дэталеў.

Чытаць і разумець:

графічныя выявы паслядоўнасці выканання вырабаў (эскізы, схемы), схемы складвання арыгамі.

Ажыццяўляць (выконваць):

арганізацыю рабочага месца;

вывучаныя тэхналагічныя аперацыі выканання вырабаў (пад кіраўніцтвам педагагічнага работніка па эскізе, тэхнічным рысунку, схеме);

ацэнку якасці гатовага вырабу і працэсу яго выканання;

прышыванне гузікаў;

падрыхтоўку і пасадку насення аднагадовых раслін.

Выкарыстоўваць набытыя навыкі ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці:

планаваць сваю дзейнасць і кантраляваць яе ход;

ажыццяўляць арганізацыю свайго рабочага месца;

ажыццяўляць тэхналагічны працэс выканання вырабаў пад кіраўніцтвам педагагічнага работніка або дарослага па эскізе, рысунку, схеме;

ажыццяўляць аздабленне і ўпрыгожванне гатовых вырабаў;

ажыццяўляць найпрасцейшыя работы па доглядзе за пакаёвымі раслінамі;

выконваць правілы асабістай гігіены і бяспечнай работы з матэрыяламі, інструментамі;

праяўляць павагу да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці; уважліvasць, адказнасць і добрасумленнасць; акуратнасць і беражлівасць; дакладнасць, рацыянальнасць і эканомнасць працоўных дзеянняў; дысцыплінаванасць і стараннасць, цяпленне і настойлівасць у дасягненні запланаванага выніку; назіральнасць, творчасць і мастацкі густ; аб'ектыўнасць і аргументаванасць сама- і ўзаемаацэнкі; самастойнасць і ўзаемадапамога; імкненне да самаадукацыі, самавыхавання і самаразвіцця.

ГЛАВА 5

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІV КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

(1 гадзіна на тыдзень, усяго 35 гадзін)

ТЭХНАЛОГІЯ І ГРАМАДСТВА (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Стадыі і этапы тэхналогіі на аснове аналізу вырабаў, выкананых у папярэднім навучальным годзе. Азнямленне са зместам навучання ў бягучым годзе.

Арганізацыя рабочага месца. Правілы бяспечнай работы. Прадметы, сродкі, прадукты працы. Асноўныя тэхналагічныя аперацыі па рабоце з паперай, кардонам, тэкстыльнымі, прыроднымі і падручнымі матэрыяламі. Культура працы.

Прафесійная арыентацыя. Тэхналогія, праца, прафесія, чалавек. Прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста. Самаадукацыя і самавыхаванне.

Практычная дзейнасць. Вызначэнне відаў канструкцыйных матэрыялаў, інструментаў і прыстасаванняў, якія выкарыстоўваюцца ў гэтым класе. Арганізацыя рабочага месца. Выкананне вырабу. Экскурсія ў школьныя майстэрні працоўнага навучання (праводзіцца па меркаванні педагогічнага работніка).

Прыкладныя аб'екты працы: альбом для наклеек, віншавальная паштоўка.

ТЭХНАЛОГІЯ АПРАЦОЎКІ МАТЭРЫЯЛАЎ (23 гадзіны)

Выкананне вырабаў з паперы і кардону (11 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Уласцівасці паперы і кардону: таўшчыня, трываласць, пругкасць, водапранікальнасць. Паняцці: дэталі, зборачная адзінка, камплект. Індывідуальнае, групавое і калектыўнае канструяванне асобных элементаў і кампаноўка іх у адзіны камплект. Колеравае і дэкаратыўнае рашэнне вырабаў.

Асновы графічнай граматы: месца праколу (кропка), восевая лінія (штрихпункцірная лінія). Пабудова акружнасці. Пабудова трохвугольніка з дапамогай цыркуля. Разгортка аб'ёмнага вырабу. Клапаны на разгортках.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка чарцёжнымі інструментамі, згінанне кардону, праколванне адтулін, выкананне драцянога злучэння. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: розныя віды паперы і кардону. Дапаможныя матэрыялы: клей, дрот.

Інструменты: аловак, лінейка, вугольнік, цыкуль, шыла, кусачкі. Правілы бяспечнай работы інструментамі.

Прафесійная арыентацыя. Канструктар (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па тэхнічным рысунку, эскізе, інструкцыйнай і тэхналагічнай карце, уласнай задуме. Аналіз формы, канструкцыі і тэхналогіі выканання вырабу. Чытанне графічных выяў, пабудова разгорткаў, выбар матэрыялу, разметка дэталей, рэзанне, згінанне, злучэнне дэталей рознымі спосабамі, афармленне вырабаў, аналіз гатовага вырабу.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: скрыначкі, шкатулкі, падарункавыя ўпакоўкі рознай формы, упрыгожванні да народных свят (Каляды, Гуканне вясны, Купалле), аб'ёмныя аплікацыі з папяровых палосак;

дэкаратыўныя элементы касцюма: каралі, падвескі, галаўныя ўборы; цацкі: цацкі і падвескі да Новага года, фігуркі птушак, жывёл, дынамічныя цацкі, кампазіцыя «Казачны горад».

Выкананне вырабаў з тэкстыльных матэрыялаў (6 гадзін)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб тканінах з хімічных і змешаных валокнаў. Прызначэнне тканін, іх тэхналагічныя ўласцівасці (адносіны да ўвільгатнення, дзеяння высокай тэмпературы, змяняльнасць). Адрозненне тэкстыльных матэрыялаў па структуры. Адрозненне асаблівасці тканіны і іншых тэкстыльных матэрыялаў (трыкатаж, футра, сінтэпон). Выбар тэкстыльных матэрыялаў для розных вырабаў.

Абрэзкавае шыццё. Віды ўзораў абрэзкавага шыцця. Каляровае вырашэнне вырабу.

Выяўленчая нітка. Матэрыялы для работы (кардон, каляровыя ніткі). Прынцыпы пабудовы выявы на паперы. Прыёмы перапляцення нітак. Колеравае рашэнне.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: апрацоўка краю швом «праз край», злучэнне дэталей сцябліністым швом, нанясенне рысунка на аснову для выяўленчай ніткі, праколванне асновы іголкай, перапляценне ніткамі. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: баваўняныя тканіны, ільняныя, шарсцяныя тканіны (выкарыстоўваюцца для выканання вырабаў па меркаванні педагагічнага работніка), штучнае футра, трыкатажныя палотны (выкарыстоўваюцца для выканання вырабаў па меркаванні педагагічнага работніка), ніткі для шыцця, вышывання, пляцення. Дапаможныя матэрыялы: папера, кардон, скотч.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, кравецкая крэйда, іголка, шпількі кравецкія, напарстак, аловак, шыла.

Прафесійная арыентацыя. Кравец (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Параўнанне тканіны і трыкатажнага палатна, тканіны і футра, тканіны і сінтэпону па знешнім выглядзе. Аналіз формы, канструкцыі і тэхналогіі выканання вырабу. Выкананне вырабаў па схеме, тэхнічным рысунку, тэхналагічнай карце, уласнай задуме. Выбар матэрыялу, выраб лякал, разметка дэталей па лякалах, выкройванне дэталей, апрацоўка краю вырабу швом «праз край», пяцельным швом (выконваецца па меркаванні педагагічнага работніка), злучэнне дзвюх дэталей сцябліністым швом, швом «назад іголку» (выконваецца па меркаванні педагагічнага работніка), упрыгожванне вырабу вядомымі швамі, выкананне аплікацыі, аналіз гатовага вырабу, тэхналогіі яго вырабу. Выбар узору для выяўленчай ніткі, выбар матэрыялу, нанясенне рысунка на аснову, праколванне адтулін, выкананне перапляцення нітак па рысунку, аздабленне вырабу, аналіз выніку работы і тэхналогіі выканання.

Прыкладныя аб'екты працы:

прыстасаванні для работы: прыстасаванні для захоўвання іголак, нажніц, расчосак, акуляраў, мяшчак;

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: дэкаратыўныя пано «Сонейка», «Мара», дыванок-казка «Вясёлыя абрэзкі», дэкаратыўная падушка;

цацкі: цацкі-падушкі, абрэзкая змейка;

паштоўкі, запрашэнні: «Вясновыя таямніцы», «Загадкавыя ўзоры» (выяўленчая нітка).

Выкананне вырабаў з прыродных матэрыялаў (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Уласцівасці матэрыялаў (форма, колер, памеры). Варыятыўнасць выкарыстання.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: злучэнне дэталей пры дапамозе клею, пластыліну, штыркоў. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: шышкі, жалуды, каштаны, галінкі і кара дрэў, насенне ліпы, ясеня, шалупайкі арэхаў, суквецці лопуху і іншыя прыродныя матэрыялы. Дапаможныя матэрыялы: клей, пластылін, ніткі.

Інструменты і прыстасаванні: нож, шыла, нажніцы, памазок для клею. Правілы бяспечнай работы шылам.

Прафесійная арыентацыя. Ландшафтны дызайнер (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па ўласнай задуме. Аналіз тэхналогіі выканання вырабу. Падбор прыроднага матэрыялу, злучэнне дэталей рознымі спосабамі, афармленне вырабу, аналіз канструкцыі гатовага вырабу.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: міні-скульптуры «Любімы герой казкі», «Спартамэн», кампазіцыі «Варона і Лісіца», «Танец матылькоў», «У гасцях у казкі», «Рэпка», фігуркі звяроў і птушак.

Выкананне вырабаў з падручных матэрыялаў (4 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Агульнае ўяўленне аб металах. Дрот, яго прымяненне. Уласцівасці: гнуткасць, пластычнасць, трываласць, электраправоднасць, колер.

Разнастайнасць вырабаў з пластмас. Варыятыўнасць выкарыстання падручных матэрыялаў. Форма ў канструяванні. Стылізацыя формы. Дынамічныя і статычныя фігуры. Спосабы выражэння дынамічнасці.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: разметка, гібка, праўка, рэзанне, скручванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: дрот, пластмасавыя флаконы, крышкі, упакоўкі для цукерак, пластыкавыя футляры «кіндэр-сюрпрызаў», трубачкі ад фламастараў і іншыя пластмасавыя вырабы. Дапаможныя матэрыялы: карданажныя вырабы, папера, кардон, тканіна, ніткі і іншыя раней вывучаныя матэрыялы.

Інструменты і прыстасаванні: кусачкі, нажніцы, шыла, тоўстая іголка. Правілы бяспечнай работы інструментамі.

Прафесійная арыентацыя. Электрык (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста). Правілы электра- і пажарнай бяспекі.

Практычная дзейнасць. Аналіз уласцівасцей існуючых рэчаў і матэрыялаў. Выкананне вырабу па ўзоры, эскізе, уласнай задуме. Аналіз тэхналогіі вырабу. Распрацоўка кампазіцыі вырабу, выбар асноўных і дапаможных матэрыялаў, неабходных інструментаў і прыстасаванняў, разметка, выраб дэталей, злучэнне, аздабленне вырабу, аналіз вырабу.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: кветкі з дроту і нітак, вазачкі для кветак, вазы-падстаўкі для ікебаны;

цацкі: фігуркі людзей – «Вясёлыя чалавечкі», «Сяброўкі»; фігуркі жывёл – «Дружок», «Конік», «Жырафікі»; лялькі-марыянеткі, мадэлі транспартных сродкаў, драцяныя геаметрычныя фігуры і галаваломкі.

ТЭХНАЛОГІЯ НАРОДНЫХ РАМЁСТВАЎ (7 гадзін)

Выцінанка (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Злучэнне ў вырабе розных відаў выцінанак. Форма ўзору, памеры, суадносіны частак і іх размяшчэнне. Цэласнасць вырабу.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: складванне, выразанне, наклеиванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўны матэрыял: папера. Дапаможны матэрыял: клей-аловак.

Інструменты: нажніцы, аловак.

Прафесійная арыентацыя. Творчасць беларускіх народных майстроў. Прафесійна важныя асабістыя якасці майстра.

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па ўзоры, па ўласнай задуме. Распрацоўка кампазіцыі ўзору, выбар паперы, выразанне ўзораў, наклеиванне на аснову, аналіз атрыманай выцінанкі, тэхналогіі выразання.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: пано «Поры года», «Жар-птушка», «Казачная кветка», «Дрэва жыцця»;

запрашэнні, паштоўкі, прысвечаныя святу «Развітанне з IV класам».

Вышыўка (3 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Беларуская вышыўка крыжам. Матэрыялы для вышывання, іх уласцівасці. Схематычны запіс узораў для вышыўкі. Афармленне гатовай вышыўкі.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: нацягванне тканіны на пяльцы, замацаванне ніткі на тканіне, вышыванне крыжыка. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: тканіна для вышыўкі крыжам або канва, ніткі мулінэ.

Інструменты і прыстасаванні: нажніцы, іголки, пяльцы, ніткаўцягвальнік.

Прафесійная арыентацыя. Вышывальшчыца (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Выкананне вырабаў па ўзоры, схеме. Выбар узору вышыўкі, падбор тканіны і нітак, вышыванне ўзору крыжыкам, афармленне вырабу, аналіз гатовага вырабу.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: сурвэтка з вышыўкай, мініяцюрнае пано.

Фларыстыка (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Паняцце аб аранжыроўцы раслін. Асаблівасці стварэння кветкавых кампазіцый. Прынцыпы аранжыроўкі раслін: прапорцыі, сіметрыя, асіметрыя, ураўнаважанасць, дынамічнасць. Выбар фону для кампазіцыі. Паняцце «ікебана». Сімволіка раслін у ікебанае.

Асноўныя тэхналагічныя аперацыі: абразанне, звязванне пучкоў, размяшчэнне на аснове і замацаванне. Патрабаванні да якасці выканання.

Асноўныя матэрыялы: расліны, засушаныя з захаваннем аб'ёму. Дапаможныя матэрыялы: пластылін, дрот, ніткі.

Прыстасаванні: аснова для замацавання раслін (пластыкавыя ўпакоўкі).

Прафесійная арыентацыя. Дызайнер-дэкаратар (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Стварэнне кампазіцый па ўзоры, рысунку, уяўленні. Выбар матэрыялу, падрыхтоўка асновы, складанне кампазіцыі, замацаванне раслін на аснове, афармленне гатовага вырабу, аналіз гатовых работ.

Прыкладныя аб'екты працы:

дэкаратыўныя элементы інтэр'ера: букеты ў лінейным стылі, зімовы букет, кветкавыя кампазіцыі, букет-шар.

ТЭХНАЛОГІЯ ГАСПАДАРАННЯ (2 гадзіны)

Забеспячэнне побыту сям'і (2 гадзіны)

Тэарэтычныя звесткі. Бібліятэка. Кніга, яе часткі. Догляд за кнігамі і іх рамонт. Неабходныя інструменты і прыстасаванні.

Варыянты дэкаратыўных элементаў афармлення інтэр'еру.

Распрацоўка праектаў і выраб сувеніраў да свята «Развітанне з IV класам» для навучэнцаў, педагогагічных работнікаў, законных прадстаўнікоў, пераможцаў конкурсаў.

Прафесійная арыентацыя. Брашуруўшчык, пераплётчык (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асабістыя якасці спецыяліста). Беражлівыя адносіны да кніг.

Практычная дзейнасць. Дробны рамонт кніг. Распрацоўка і выраб дэкаратыўных элементаў інтэр'ера (рамачак), сувеніраў.

ТЭХНАЛОГІЯ РАСЛІНАВОДСТВА (1 гадзіна)

Догляд за кветкава-дэкаратыўнымі раслінамі (1 гадзіна)

Тэарэтычныя звесткі. Цыбульныя расліны (нарцысы, цюльпаны, гіяцынты і іншыя раннеквітнеючыя цыбульныя расліны). Агульнае ўяўленне аб падрыхтоўцы цыбулін раслін да пасадкі. Правілы пасадкі цыбульных дэкаратыўных раслін.

Прафесійная арыентацыя. Азеляніцель (прадмет, сродкі, прадукт працы; віды работ; прафесійна важныя асобасныя якасці спецыяліста).

Практычная дзейнасць. Восеньская пасадка цыбулін, догляд і назіранне за раслінамі (арганізуюцца па меркаванні педагогагічнага работніка).

Я І СВЕТ ТЭХНАЛОГІЙ (1 гадзіна)

Падвядзенне вынікаў навучання на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Выстава-кірмаш вырабаў, выкананых на ўроках і дома.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ

Мець уяўленне:

аб стадыях і этапах тэхналогіі;

асноўных патрабаваннях да вырабаў;

мадэляванні і канструяванні;

сучасным дызайне;

эскізе і кампазіцыі вырабу;

вырошчванні цыбульных дэкаратыўных раслін;

прафесіях людзей з бліжэйшага акружэння.

Прытрымлівацца правіл:

бяспечнай работы, рацыянальнай арганізацыі рабочага месца і асабістай гігіены;

беражлівых адносін да матэрыялаў, інструментаў і прыстасаванняў, асабістай і грамадскай уласнасці;

эканомнага расходавання матэрыялаў;

працоўнай дысцыпліны, індывідуальнай і калектыўнай працы.

Распазнаваць (вызначаць):

асноўныя віды і ўласцівасці паперы, кардону, тканін, тэкстыльных, прыродных, падручных матэрыялаў;

віды швоў па апрацоўцы і аздабленні вырабаў з тэкстыльных матэрыялаў: «уперад іголку» і яго разнавіднасці, «праз край», сцябліністы, тамбурны.

Характарызаваць (апісваць):

раздымныя і нераздымныя злучэнні;

віды злучэнняў: клеявое, шчыліннае (з дапамогай надрэзаў), драцяное, змацаванне пластылінам, сшыванне;

віды нітак для шыцця, вязання, вышывання;

спосабы разметкі тканіны, паперы;

асноўныя інструменты і прыстасаванні для работы з паперай, кардонам, дротам, тэкстыльнымі, прыроднымі матэрыяламі, іх прызначэнне і правілы іх выкарыстання;

віды рамёстваў (фларыстыка, вышыўка, выцінанка, абрэзкавае шыццё).

Чытаць і разумець:

простыя графічныя выявы (эскізы, схемы, чарцяжы), інструкцыйныя і тэхналагічныя карты, матывы і схемы ўзораў.

Распрацоўваць:

у агульным выглядзе паслядоўнасць выканання вырабаў; эскізы вырабаў, якія выконваюцца.

Ажыццяўляць (выконваць):

планаванне работы і арганізацыю свайго рабочага месца;

выбар інструментаў і прыстасаванняў і іх выкарыстанне;

разметку тканіны, паперы, кардону;

спосабы і прыёмы апрацоўкі матэрыялаў, прадугледжаныя дадзенай вучэбнай праграмай;

злучэнне дэталеў з паперы, кардону, тэкстыльных, прыродных і падручных матэрыялаў;
 аздабленне і ўпрыгожванне гатовых вырабаў і іх дэталеў;
 выкананне вырабаў па ўзоры, эскізе, тэхнічным рысунку, схеме, тэхналагічнай карце, уласнай задуме;
 мадэляванне і канструяванне з гатовых форм прыродных і падручных матэрыялаў;
 кантроль правільнасці выканання работы;
 дробны рамонт кніг.

Выкарыстоўваць набытыя навыкі ў практычнай дзейнасці і паўсядзённым жыцці:

планаваць сваю дзейнасць і кантраляваць яе ход;
 ажыццяўляць арганізацыю свайго рабочага месца;
 ажыццяўляць тэхналагічны працэс выканання вырабаў самастойна або пад кіраўніцтвам педагагічнага работніка ці дарослага па ўзоры, эскізе, рысунку;
 ажыццяўляць аздабленне і ўпрыгожванне гатовых вырабаў;
 ажыццяўляць найпрасцейшыя работы па доглядзе за дэкаратыўнымі раслінамі;
 выконваць правілы асабістай гігіены і бяспечнай работы з матэрыяламі, інструментамі, электрапрыборамі;
 праяўляць павагу да людзей працы і вынікаў іх дзейнасці;
 уважлівасць, адказнасць і добрасумленнасць; акуратнасць і беражлівасць;
 дакладнасць, рацыянальнасць і эканомнасць працоўных дзеянняў;
 дысцыплінаванасць і стараннасць, цягненне і настойлівасць у дасягненні запланаванага выніку; назіральнасць, творчасць і мастацкі густ;
 аб'ектыўнасць і аргументаванасць сама- і ўзаемаацэнкі; самастойнасць і ўзаемадапамога; імкненне да самаадукацыі, самавыхавання і самаразвіцця.